

BAK, basis voor actuele kunst

Geadviseerd subsidiebedrag: **€ 523.720**

Gevraagd subsidiebedrag: € 600.000

Over de instelling

Stichting BAK, basis voor actuele kunst (hierna: BAK) is een presentatie-instelling in Utrecht die actief wil bijdragen aan het oplossen van urgente, mondiale vraagstukken rondom migratie, technologie en klimaat. De postacademische variant van BAK richt zich op talentbegeleiding van (inter)nationale kunstenaars en bestaat sinds 2017. Vertrekpunt voor haar activiteiten is de vierde industriële revolutie, 'Revolutie 4.0'.

Opvallende rode draad binnen de programmering van BAK is de aandacht voor kennisontwikkeling en -deling in samenwerking met publiek. Deze derde pijler van BAK, *civic practice*, is de motor voor experimenten met nieuwe pedagogische vormen, zoals het (gemeenschappelijke) peer-to-peerleren. Binnen Nederland neemt BAK met haar hybride model een unieke positie in.

BAK profileert zich als een toonaangevend instituut dat bijdraagt aan een internationale dialoog over kunst en de samenleving. De projecten van BAK zijn discipline-overstijgend met een praktijk op het snijvlak van kunst, wetenschap en cultureel activisme. Ze hebben een brede reikwijdte met aandacht voor niet gecanoniseerde kunstvormen en gemarginaliseerde identiteiten. De instelling opereert in een netwerk van internationale samenwerkingsverbanden en brengt publicaties uit die mede fungeren als onderwijsmateriaal op kunstacademies en universiteiten.

BAK heeft één plan ingediend voor de presentatie- en de postacademische variant.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.30 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting BAK, basis voor actuele kunst een subsidiebedrag te verlenen van € 523.720.

BAK is een internationaal toonaangevende presentatie-instelling die zich onderscheidt met een urgente maatschappelijke programmering en door de gecombineerde functie van presentatie- en postacademische instelling. De afgelopen periode heeft zij goed gefunctioneerd. De integrale programmering van BAK wordt gevoed door inbreng van een specialistische achterban en een internationaal netwerk van wetenschappers, filosofen,

schrijvers en journalisten. Dat internationale netwerk heeft vorm gekregen door toonaangevende en grootschalige projecten waarin BAK participeert. Het toekomstige presentatieprogramma, met het overkoepelende thema 'Revolutie 4.0', heeft overtuigingskracht en wordt wederom uitgevoerd in samenwerking met buitenlandse partners.

Kritischer is de raad over het bereik van BAK. Door het activistische en theoretische discours is de presentatie-instelling te weinig toegankelijk voor het door BAK beoogde publiek van sociaaleconomisch zwakkeren en qua culturele achtergrond en gender gemêleerde groepen. BAK hecht een groot belang aan *civic practice*, – de verwevenheid van publiek met de integrale programmering – en heeft een voortrekkersrol op het gebied van experimentele pedagogische werkvormen. Ze blijft in het ingediende plan echter te vaag over de uitwerking van deze methodieken en hoe ze vorm krijgen binnen de publieke programmering. De ambitie van BAK om jaarlijks 27.500 bezoekers te bereiken, is bovendien beperkt en het marketing- en communicatiebeleid is niet genoeg uitgewerkt.

Binnen Utrecht heeft BAK een stevig draagvlak door haar contacten met beeldende kunstinstellingen en het hoger en wetenschappelijk onderwijs.

De begroting van BAK geeft vertrouwen in haar financiële positie. Met de manier waarop BAK invulling geeft aan de codes is BAK voorbeeldstellend voor het culturele veld.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

In de afgelopen periode heeft BAK met projecten als 'Compromiso Politico' en 'Forensic Architecture' overtuigend de meerwaarde laten zien van het werken binnen een hybride model. Door de verbinding die BAK legt tussen onderzoek, talentontwikkeling en publiek debat werden thema's als kunst en sociale strijd en ontwikkeling van nieuwe bewijsvoeringstechnieken op een sterk maatschappelijk betrokken manier gepresenteerd.

Voor de komende periode zijn er drie aandachtsgebieden geformuleerd: 'Prospection', 'Anticiperend Leren' en 'Generatie Greta'. Binnen deze gebieden wil BAK onderzoeken welke rol kunst en BAK als instituut kunnen spelen bij 'Revolutie 4.0', de vierde industriële revolutie, het overkoepelende thema van BAK voor de komende beleidsperiode. BAK motiveert haar keuze met een verwijzing naar slechte vooruitzichten op het gebied van maatschappelijke thema's als sociale ongelijkheid, schulden, klimaatcrisis, massa-uitsterving en de opkomst van populisme en fascisme. Jaarlijks zijn er vier presentatieprogramma's, in samenwerking of met medewerking van kunstenaars en collectieven als ~~La Colonie~~ in Parijs, freethought, Not an

Alternative, Laboratory for Insurrectionary Imagination en Schwabingrad Ballet.

De raad vindt de gekozen onderwerpen overtuigend en in lijn met de ambities van BAK, maar nog summier uitgewerkt. Ook staat de inhoud soms op gespannen voet met de publieksambities van BAK. BAK is nog onvoldoende bekend bij een deel van het door haar gedefinieerde publiek: een maatschappelijk betrokken, cultureel diverse groep met een sociaaleconomisch zwakkere achtergrond. De wat gezwollen taal die BAK gebruikt, staat symbool voor de afstand die in de praktijk soms voelbaar is. Dat roept de vraag op of BAK binnen het discours voldoende ruimte biedt aan diverse stemmen en of de vaak cryptische Engelse titels de gemiddelde Utrechtenaar niet eerder afschrikken dan hem verleiden haar gebouw te betreden. Ook haar onderscheidende rol als hybride instelling, die in het licht van haar benadering boeiend en vruchtbaar is, brengt BAK nog onvoldoende scherp in beeld bij het beoogde publiek. De raad moedigt BAK aan bredere toegankelijkheid te organiseren en binnen haar werkwijze ruimte te bieden aan tegengeluid. Daarmee borgt de instelling haar inspanningen en resultaten voor de toekomst.

De werkwijze van BAK onder de noemer 'Events of Knowledge', met geëngageerde thema's en verschillende werkvormen, wordt mede vormgegeven door BAK *Associates*, een specialistisch netwerk van alumni, wetenschappers, kunstenaars en andere professionals. Voor hen is BAK een laboratorium waar onder hoge concentratie wordt gewerkt. De raad ziet hier de voordelen van in, maar wijst erop dat deze benadering anderzijds geslotenheid en onvrijheid in de hand kan werken.

Vernieuwing

BAK blijft de grenzen opzoeken van de werking van kunst en betreft verschillende groepen en sociale klassen bij haar programmering. Door de radicaliteit van haar benadering speelt zij een voorhoederol in Nederland. Op grond van methoden die zij heeft opgedaan bij 'Trainings for the Not-Yet' zet BAK de komende periode verder in op cocreatie en coproductie met publiek.

Naast de presentatie- en postacademische variant onderscheidt BAK een derde pijler binnen haar organisatie, de zogenaamde *civic praxis*, samenwerking met publiek. Hier wordt geëxperimenteerd met nieuwe pedagogische werkvormen zoals het (gemeenschappelijke) peer-to-peerleren. Hiermee wil BAK overeenkomstig haar missie samenhang bevorderen tussen kunst, wetenschap en maatschappelijke actie. Binnen Nederland neemt BAK met dit hybride model een unieke positie in. BAK legt echter onvoldoende uit hoe die experimenten vorm krijgen binnen de programmering en de door haar gewenste nauwe samenwerking met

publiek. Onder de noemer *instituting otherwise* streeft BAK naar verregaande institutionele vernieuwing om zowel inhoudelijk als op het niveau van de bedrijfsvoering recht te doen aan haar artistieke praktijk.

Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering

Om aan *fair pay* te voldoen heeft BAK in haar begroting een post van 30.000 euro opgenomen. Ook verdubbelt de organisatie de komende periode het aantal vaste medewerkers ten opzichte van 2018, waarbij de inzet van tijdelijk personeel krimpt. Het personeelsbestand groeit voor de gehele organisatie met 2 fte. De raad vindt dat BAK op een zeer integere manier invulling geeft aan de Fair Practice Code en goed aansluit bij de uitgangspunten van het cultuurbeleid. (Zie 'Toepassing Fair Practice Code').

In 2018 was de financiële positie van BAK gezond met een eigen inkomstenpercentage van 19 procent en 49 procent afhankelijkheid van subsidie van OCW. Ook de komende periode behoudt BAK haar financiële stabiliteit. Financieringsrisico's en tegenvallende resultaten worden opgevangen door spreiding van activiteiten en een bredere financieringsmix.

BAK richt zich nadrukkelijk op minder vermogende doelgroepen en past haar beleid hier op aan door bezoekers zelf te laten bepalen of en hoe hoog de entreeprijs is die men kan en wil betalen. Hetzelfde principe hanteert zij voor verhuur van het gebouw. De raad vindt de keuze voor het solidariteitsprincipe in overeenstemming met de missie en visie van BAK.

Bevordering van educatie en participatie (inclusief publieksbenadering)

De praktijk van BAK bestaat uit collectief en publiek leren. Met het hoger onderwijs in binnen- en buitenland heeft BAK traditioneel nauwe banden. Deze zijn versterkt door de postacademische variant van de instelling.

BAK heeft de focus voor educatie de afgelopen periode ook bij jongeren gelegd door programmeringen voor het voortgezet onderwijs aan te bieden. Met 'Generatie Greta' wil BAK jongeren tussen 14 en 20 jaar betrekken binnen het nieuw op te zetten BAK *Young Fellows* programma.

Het handelsmerk van BAK is het werken met publiek op basis van gelijkwaardigheid. BAK reflecteert daar in de aanvraag uitvoerig op. Tijdens 'Events of Knowledge', publieke kennis-evenementen, komen alle aspecten van BAK naar voren, van onderzoek, talentontwikkeling, gemeenschappelijk leren tot presenteren. Ook andere instellingen geven het publiek inmiddels een gelijkwaardiger rol, door middel van co-cureren en gedeeld eigenaarschap, maar BAK is voorloper met projecten als 'Trainings for the Not-Yet', een serie trainingen in maatschappelijk engagement, gezamenlijkheid en zelfredzaamheid. Ook wil zij haar relatie met de

samenleving intensiveren en inzetten op *civic ownership*, een vorm van gedeeld eigenaarschap.

Het thema ‘Anticiperend Leren’ – collectief genereren van kennis die nog niet bestaat – sluit goed aan bij de ervaringen en werkwijze van BAK en is passend in relatie tot de onderwerpen waartoe zij zich verhoudt, zoals technologie, migratie en klimaat. Ook aan de programmatische aandachtsgebieden ‘Prospection’ en ‘Generatie Greta’ zijn pedagogische uitgangspunten verbonden. BAK wil de programma’s ontwikkelen in dialoog met kunstenaars. Ze blijft echter veel te vaag over de vernieuwende educatievormen die worden toegepast.

Het is belangrijk dat BAK de banden met publiek wil verduurzamen. Maar BAK voert geen publieksonderzoek uit omdat zij veiligheid wil bieden aan bezoekers zonder vast adres en ook is de publieksinformatie op de website onvoldoende. Zij geeft daarbij aan kwaliteit belangrijker te vinden dan kwantiteit. De raad heeft er begrip voor dat BAK geen aansluiting heeft bij traditionele marketing, maar BAK moet beter formuleren hoe beoogde doelgroepen – hoe klein ze ook zijn – bereikt kunnen worden en haar marketing- en communicatiemiddelen daaraan aanpassen. De ambitie om het bezoekersaantal van 22.500 in 2018 te laten oplopen tot 27.500 in 2021 – 2024 is een stap in de goede richting maar voor een studentenstad als Utrecht nog te beperkt.

Geografische spreiding

BAK is in 2017 verhuisd en heeft die verandering aangegrepen om op de nieuwe locatie een ontmoetingsplek te creëren met uitgebreide faciliteiten voor debatten en tentoonstellingen. BAK is dankzij deze mogelijkheden en bijeenkomsten in het kader van de postacademische variant goed ingebed in de Utrechtse wereld van kennisinstituten. ‘What Is the City but the People?’ (2018) was een inventief project in samenwerking met onder andere het Centraal Museum om lokaal publiek te betrekken bij BAK. Het werd uitgevoerd als grootschalige openbare performance, maar is ook vastgelegd op film en omgezet in een kunstinstallatie, een tentoonstelling en een publiek programma.

BAK heeft relaties met een groot aantal culturele organisaties, zoals het festival Le Guess Who? en partners als New Women Connectors, De Voorkamer, de schoonmakers van vakbond FNV, Stichting MOWAD, Welkom in Utrecht en Stranded FM. BAK zou haar zichtbaarheid binnen Utrecht nog kunnen versterken door beter uit te leggen wat de samenwerkingen inhouden en hoe duurzaam ze zijn. Haar bijdrage aan de totstandkoming van het regioprofiel van Utrecht komt hierbij van pas.

Internationale samenwerkingen waren er binnen meerjarige projecten als 'Propositions for Non-Fascist Living' (2017 – 2020) en zijn ook in de komende periode voorzien met Haus der Kulturen der Welt, European Forum for Advance Practices en Istanbul Foundation for Culture and Arts met betrekking tot een internationaal fellowsprogramma. Ook neemt BAK deel aan Europees gesubsidieerde samenwerkingsverbanden zoals 'City Rights United' in het Europe for Citizens programma. Hiermee versterkt BAK haar rol in internationale samenwerkingen.

Toepassing Fair Practice Code

BAK is een voorvechter van eerlijke beloning en heeft actief bijgedragen aan de ontwikkeling van de 'Richtlijn kunstenaarshonorarium' en de 'Richtlijn functie- en loonbouw voor presentatie-instellingen voor beeldende kunst'. BAK past beide richtlijnen ruimhartig toe en staat borg voor uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden met opleidings- en trainingsmogelijkheden voor personeel, verzekeringen en pensioenregelingen. Ook worden er jaarlijks evaluatiegesprekken gevoerd met alle medewerkers en de directie en tussen de directie en de raad van toezicht.

BAK reflecteert uitvoerig op de Fair Practice Code en zoekt naar oplossingen voor zwakke punten in de organisatie. Zo heeft BAK doelstellingen ontwikkeld om werkdruk te beteugelen en overuren te compenseren. Ook speelt ze een rol in de sociale dialoog als initiatiefnemer van het landelijk overleg van presentatie-instellingen en postacademische instellingen in de BIS waarin kennis en expertise rondom fair practice worden uitgewisseld. In lijn met haar rol als voorvechter van eerlijke beloning bepleit BAK uitbreiding van de 'Richtlijn kunstenaarshonorarium' die nu uitsluitend geldt voor kunstenaars in tentoonstellingen.

Toepassing Code Cultural Governance

BAK heeft er veel werk van gemaakt om de verschillende aspecten van de Code Cultural Governance binnen de organisatie te laten landen. Door regelmatig deel te nemen aan Tuinkamersessies van het Platform Governance in Cultuur houdt zij haar kennis up-to-date. BAK ziet publiek als volwaardig stakeholder en gaat procedures rond artistieke integriteit en belangenverstrengeling schriftelijk vastleggen. Hiermee geeft BAK een goede invulling aan de code.

Toepassing Code Diversiteit en Inclusie

BAK reflecteert uitgebreid op het bevorderen van diversiteit en inclusie dat zij rekent tot het DNA van haar organisatie. Ze heeft doelstellingen geformuleerd voor de komende beleidsperiode zoals het realiseren van betere toegankelijkheid van het gebouw voor mindervaliden en het op regelmatige basis trainen van het team op het gebied van diversiteit en inclusie.

De raad signaleert dat BAK zich in haar publieksprogrammering richt op groepen die zich in een sociaaleconomisch zwakkere positie bevinden. BAK neemt hiermee een verantwoordelijke rol op zich en is met haar benadering voorloper in het culturele veld.